

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 40, 43, 46 IR 48 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys. Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 40, 43, 46 ir 48 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas) parengti paskatino šios priežastys:

1.1. Vadovaudamasis Švietimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi ir 56 straipsnio 13 punktu, švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina Priešmokyklinio ugdymo tvarkos aprašą, kuris nustato bendruosius priešmokyklinio ugdymo reikalavimus, priešmokyklinio ugdymo organizavimą ir finansavimą. Vadovaujantis Švietimo įstatymo 56 straipsnio 2 dalies 1 punktu, švietimo, mokslo ir sporto ministras kas dvejus metus atnauja ir tvirtina Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendruosius ugdymo planus (toliau – bendrieji ugdymo planai), kurie reglamentuoja ugdymo organizavimą, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programų įgyvendinimą. Bendrųjų ugdymo planų tikslas – apibrėžti pagrindinius reikalavimus ugdymo procesui organizuoti, siekiant įgyvendinti bendrosiose ugdymo programose apibrėžtą mokymo(si) turinį. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 26 straipsnio 2 dalies 1 punktu, švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtina bendruosius profesinio mokymo planus. Bendrųjų profesinio mokymo planų paskirtis – apibrėžti profesinio mokymo programų įgyvendinimo bendruosius reikalavimus, pateikti rekomendacijas profesinio mokymo teikėjams mokymui planuoti ir organizuoti, siekiant sudaryti palankias sąlygas mokiniams įgyti profesinio mokymo programose nustatytų kompetencijų. Šiuo metu mokinių mokymosi krūvio nuostatos įtvirtintos higienos normose, kurios pagal savo teisinę prigimtį skirtos visuomenės sveikatos apsaugai, nors ugdymo proceso organizavimo klausimai turėtų būti reglamentuojami švietimo srities teisės aktuose. Todėl mokinių ugdymo proceso organizavimo reikalavimai, kurie nustatyti Lietuvos higienos normose: HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“; HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“; HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“, turėtų būti nuosekli švietimo, mokslo ir sporto ministro tvirtinamų teisės aktų dalis.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 4 straipsnyje nustatoma ugdymo turinio samprata, jo formavimo kriterijai ir pareiga laikytis šio straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintų reikalavimų, taip pat ir rengiant ugdymo planus. Su šiuo teisiniu reguliavimu susijusi nuostata dėl mokiniui per vieną dieną tenkančios ugdymųjų veiklų apimtį, atitinkančios jo amžiaus tarpsnį ir išreikštos valandomis, šiuo metu nustatyta sveikatos apsaugos ministro tvirtinamose higienos normose. Įstatymo projektu siūloma šią nuostatą perkelti į švietimo srities teisės aktus, siekiant užtikrinti ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo teisinio reguliavimo nuoseklumą ir tarpusavio suderinamumą.

Kiti ugdymo proceso organizavimo aspektai, tokie kaip pamokų trukmė, pertraukų skaičius ir trukmė, mokymosi pamainų organizavimas, pamokų pradžios laikas ir panašiai, ir toliau būtų

reglamentuojami sveikatos apsaugos srities teisės aktuose, siekiant užtikrinti saugias ir ergonomiškas mokymosi sąlygas, mažinti mokinių nuovargį bei sudaryti prielaidas pakankamam poilsio, miego ir fizinio aktyvumo laikui.

1.2. Įstatymo projektu siekiama įteisinti mokinių mokymosi krūvio reguliavimą švietimo srities teisės aktuose remiantis tarptautine praktika. Daugumoje Europos Sąjungos šalių mokinių mokymosi krūvis reglamentuojami švietimo srities teisės aktuose, o sveikatos institucijos atlieka rekomendacinę funkciją. *Eurydice* (Europos Komisijos koordinuojamas Europos švietimo informacijos tinklas, teikiantis palyginamąją informaciją apie Europos šalių švietimo sistemas) analizės rodo, kad mokymosi dienos ir savaitės organizavimas reguliuojamas per švietimą reglamentuojančius įstatymus, Švietimo ministerijos teisės aktus, o ne per higienos normas. Pavyzdžiui:

1) Suomijoje mokslo metų trukmę reglamentuoja Pagrindinio švietimo įstatymas¹. Maksimalią mokyklos dienos trukmę ir minimalų pamokų skaičių per savaitę reglamentuoja Pagrindinio švietimo įstatymas ir Pagrindinio švietimo dekretas². Minimalų skirtingų dalykų pamokų skaičių per visą devynerių metų laikotarpį nustato Vyriausybė (informacija *Eurydice* leidinyje³ atnaujinta 2025 m. spalio 3 d.);

2) Estijoje Didžiausias pradinį mokyklų mokinio savaitinis darbo krūvis nustatytas Pagrindinių mokyklų ir vidurinių mokyklų įstatyme⁴ (informacija *Eurydice*⁵ leidinyje atnaujinta 2025 m. liepos 9 d.);

3) Latvijoje mokslo metų organizavimas ir trukmė yra nustatyta Bendrojo ugdymo įstatyme⁶. Šio įstatymo 33 ir 34 straipsniuose reglamentuojamas mokymosi krūvis per savaitę ir per dieną, 36 straipsniu nustatytas mokymosi savaitį skaičius (informacija *Eurydice*⁷ leidinyje atnaujinta 2023 m. lapkričio 27 d.);

4) Lenkijoje vadovaujantis Nacionalinio švietimo ministro 2019 m. vasario 28 d. reglamentu „Dėl išsamios valstybinių mokyklų ir vaikų darželių organizacinės tvarkos“ (*rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół*⁸), mokyklos direktorius nustato mokymosi krūvį per savaitę (informacija *Eurydice*⁹ leidinyje atnaujinta 2025 m. gruodžio 8 d.);

5) Danijoje paprastai mokslo metai trunka 40 savaitių, atitinkančių 200 dienų. Valandų skaičių, kurį mokiniai turi būti mokykloje, reglamentuoja *Folkeskole* įstatymas. Mokslo savaitė yra penkios dienos nuo pirmadienio iki penktadienio, o atsakomybė už mokyklos dienos ir savaitės organizavimą tenka mokyklai pagal savivaldybės tarybos nustatytą tvarką vadovaujantis *Folkeskole* įstatymu¹⁰ (informacija *Eurydice*¹¹ leidinyje atnaujinta 2025 m. lapkričio 24 d.).

1.3. Vadovaujantis Švietimo įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija formuoja valstybinę švietimo politiką, taip pat organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą bei atsako už švietimo kokybę. Mokymosi krūvio reguliavimas per sveikatos srities teisės aktus sukuria atsakomybės išskaidymą ir apsunkina nuoseklų švietimo politikos įgyvendinimą. Kaip teigiama *Eurydice* leidinyje „Rekomenduojamas metinis mokymo laikas privalomajame švietime Europoje 2024–2025 mokslo metais“,¹² efektyvus mokymasis

¹ *Perusopetuslaki* | 628/1998 | *Lainsäädäntö* | Finlex.

² *Perusopetusasetus* | 852/1998 | *Lainsäädäntö* | Finlex.

³ *Organisation of single-structure education*, *Eurydice*, Suomija.

⁴ *Basic Schools and Upper Secondary Schools Act*–*Riigi Teataja*.

⁵ *Organisation of single-structure education*, *Eurydice*, Estija.

⁶ *Vispārējās izglītības likums (ar grozījumiem līdz 21.03.2024.)* | *Valsts valodas centrs*.

⁷ *Organisation of single-structure education*, *Eurydice*, Latvija.

⁸ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*.

⁹ *Organisation of single-structure education*, *Eurydice*, Lenkija.

¹⁰ *Folkeskoleloven*.

¹¹ *Organisation of single-structure education*, *Eurydice*, Danija.

¹² <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/recommended-annual-instruction-time-full-time-compulsory-education-europe-20242025>.

priklauso nuo daugelio veiksnių, tačiau neabejotinai svarbų vaidmenį mokymosi procese atlieka mokiniams skirtas pamokų laikas. Tyrimų duomenys rodo, kad mokymo kokybė ir mokymuisi skirtas laikas gali turėti teigiamą poveikį mokinių pasiekimams ir kompensuoti silpnąsias mokinių gebėjimų vietas ar įtakoti norą mokytis.¹³ Įgyvendinant kompetencijomis grįstą ugdymą, atnaujintas bendrąsias programas ir įtraukties politiką, būtina galimybė lanksčiai koreguoti mokinių mokymosi krūvio modelius. Higienos normos, kaip sveikatos srities reguliavimo priemonė, nėra pritaikytos dažnesniems ir greitesniems ugdymo organizavimo pokyčiams. Sveikatos aspektai gali būti integruoti į švietimo teisės aktus, neperkeliant reguliavimo atsakomybės. Mokinių fizinės ir psichinės sveikatos apsauga išlieka svarbi, todėl HN 21:2017 higienos normos skyriuje „Mokinių ugdymo proceso organizavimo reikalavimai“ išliks tos normos kurios padeda užtikrinti, kad nebūtų pažeista mokinių fizinė ir psichinė sveikata (užtikrinamas poilsio laikas, fizinis aktyvumas, darbas pamainomis, ir t.t.).

1.4. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad švietimo, mokslo ir sporto ministras švietimo srities teisės aktuose reglamentuoja mokinių, besimokančių pagal priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir formaliojo profesinio mokymo programas, mokymosi krūvį. Toks reglamentavimo modelis pasirinktas sistemiškai įvertinus švietimo programų paskirtį ir jų santykį su valstybės pareiga užtikrinti privalomąjį švietimą bei šiuolaikinės visuomenės poreikius, kad gimnaziją ar profesinio mokymo įstaigą baigęs jaunuolis būtų įgijęs bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, tautinę ir pilietinę brandą ir profesinės kompetencijos pradmenis. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmenims iki 16 metų mokslas privalomas, o mokymasis pagal vidurinio ugdymo programą – visuotinis. Ši nuostata reiškia ne tik pareigą mokytis, bet ir valstybės pareigą sukurti tokią švietimo sistemą, kuri užtikrintų realią, kokybišką ir saugią galimybę įgyti pradinį, pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą. Pagal Švietimo įstatymo 2 str. 23 d. privalomasis švietimas apibūdinamas kaip Lietuvos Respublikos piliečiams, gyvenantiems Lietuvos Respublikoje, ir užsieniečiams, turintiems teisę nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, privalomas ir valstybės garantuojamas ugdymas iki 16 metų pagal priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ugdymo programas. Nors profesinis mokymas ne visais atvejais patenka į privalomojo švietimo ribas, jis dažnai įgyvendinamas kartu su bendrojo ugdymu nepilnamečių asmenų atžvilgiu ir yra integrali formaliojo švietimo sistemos dalis (Švietimo įstatymo 6 straipsnio 1 punktas), pirminio profesinio mokymo programos teikiamos ir asmenims, neįgijusiems pagrindinio išsilavinimo (ne jaunesniems kaip 14 metų, kurie privalo mokytis ir pagal pagrindinio ugdymo programą). Nors vidurinis ugdymas, kaip apibrėžta Švietimo įstatymo 11 str. 2 d., yra visuotinis, tačiau tik įgytas vidurinis išsilavinimas sudaro galimybę siekti aukštojo mokslo, IV arba V lygio, pagal Lietuvos kvalifikacijų sandarą, profesinės kvalifikacijos. EBPO (2024)¹⁴ pažymi, kad jaunuoliai, įgiję bent vidurinį išsilavinimą, gali lengviau integruotis į darbo rinką ir rasti geriau apmokamą darbą nei asmenys, įgiję tik pagrindinį išsilavinimą (2024 m. EBPO duomenimis, Lietuvoje 14,9 proc. 25–34 m. asmenų, neturinčių vidurinio išsilavinimo, buvo bedarbiai (EBPO šalyse vidutiniškai 12,9 proc.)). Minėtos programos sudaro formaliojo švietimo branduolį, kuriam būdingas nuoseklus ugdymo turinys, valstybės finansavimas, bendrieji ugdymo planai ir centralizuotas kokybės užtikrinimas. Kitų švietimo rūšių (ypač neformaliojo suaugusiųjų švietimo, neformaliojo vaikų švietimo ar kitų neprivalomų programų) dalyvavimas yra savanoriškas, lankstus ir grindžiamas individualiu pasirinkimu. Šiose srityse mokymosi intensyvumas paprastai nustatomas programos teikėjo ir besimokančiojo susitarimu, atsižvelgiant į programos pobūdį, tikslinę grupę ir trukmę. Valstybės detalus mokymosi krūvio normavimas tokiose programose būtų neproporcingas ir ribotų švietimo teikėjų veiklos lankstumą. Įgaliojimų apibrėžimas tik priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programoms leidžia išvengti perteklinio ir nepagrįsto reguliavimo kitose švietimo srityse bei užtikrina teisinio reguliavimo aiškumą. Taip įgyvendinamas

¹³ *The effects of increased learning time on student academic and nonacademic outcomes: Findings from a meta-analytic review.* Kidron Y., Lindsay J. 2014. https://www.researchgate.net/publication/308734790_The_effects_of_increased_learning_time_on_student_academic_and_nonacademic_outcomes_Findings_from_a_meta-analytic_review.

¹⁴ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/09/education-at-a-glance-2024_5ea68448/c00cad36-en.pdf.

proporcingumo principas – valstybė detaliau reglamentuoja tas švietimo sritis, kuriose jos atsakomybė yra didžiausia ir kurios susijusios su nepilnamečių asmenų ugdymu bei privalomojo švietimo įgyvendinimu.

1.5. Keičiasi profesinio mokymo vaidmuo visuomenės socialiniame ir ekonominiame gyvenime, darbo rinkos poreikiai turi įtakos profesinio mokymo turiniui ir jo įgyvendinimui¹⁵. Paminėtinos šios kryptys: ekonominis lankstumas ir technologinis prisitaikymas (anksčiau profesinis mokymas buvo siejamas su statiskomis, fizinėmis profesijomis), šiandien tampa pagrindiniu įrankiu, padedančiu verslui užpildyti specializuotų įgūdžių trūkumą sparčiai kintančioje rinkoje; socialinė įtrauktis ir mobilumas: profesinis mokymas vis labiau suvokiamas kaip socialinės politikos instrumentas, mažinantis skurdą ir nedarbą; mokymosi visą gyvenimą modelis: tradicinį „vienos profesijos visam gyvenimui“ modelį keičia nuolatinis persikvalifikavimas ir įgūdžių tobulinimas. Profesinis mokymas orientuotas į darbo rinkos poreikius, todėl jis privalo neatsilikti nuo pokyčių darbo rinkoje, o mokytojams, dirbantiems pagal profesinio mokymo programas, (toliau – profesijos mokytojas) keliami vis didesni reikalavimai. Jie privalo išmanyti ne tik naujausias technologijas, bet ir gebėti planuoti ir organizuoti mokymo procesą, grindžiamą kompetencijų ugdymu, mokymusi visą gyvenimą ir universalus dizaino principu, kuris užtikrintų profesinio mokymo prieinamumą visiems besimokantiejiems, taikyti diferencijuotus mokymo metodus įvairaus amžiaus ir mokymosi poreikių turintiems asmenims, siekiantiems kvalifikacijos ar ją tobulinantiems. Dabar profesijos mokytojui pakanka išklausyti pedagoginių ir psichologinių žinių kursą, į ką atkreipė dėmesį Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertai Lietuvos profesinio mokymo ir aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo analizėje¹⁶, kurioje be kita ko, atskleidė didelius skirtumus tarp Lietuvos bendrojo ugdymo ir profesijos mokytojų pedagoginio pasirengimo bei pateikė rekomendaciją peržiūrėti ir sustiprinti profesijos mokytojų rengimą ir jiems taikomus reikalavimus.

Įstatymo projekto tikslai:

1. mokinių mokymosi krūvio reguliavimo nuostatas, kaip sudedamąją ugdymo proceso organizavimo dalį, perkelti iš sveikatos srities teisės aktų į švietimo srities teisės aktus;
2. stiprinti mokytojų, dirbančių pagal profesinio mokymo programas, rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą, siekiant profesinio mokymo kokybės.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- užtikrinti aiškesnį institucinių kompetencijų paskirstymą ir didesnę švietimo politikos lankstumą;
- išlaikyti teisėkūros nuoseklumą ir suderinamumą su tarptautine švietimo praktika, kartu išlaikant sveikatos apsaugos interesų integravimą;
- užtikrinti, kad mokytojai, dirbantys pagal profesinio mokymo programas, įgytų profesijos mokytojo kvalifikaciją;
- sudaryti galimybę asmenims, kurie turi profesijos mokytojo kvalifikaciją, dirbti pagal neformaliojo švietimo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo bei formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas) programas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

3.1. Su 1 tikslu susijusių teisinių santykių reglamentavimas:

¹⁵ Profesijos mokytojų pedagoginių kompetencijų ugdymas Italijoje ir Lietuvoje: kompetencijomis grįstų profesinio mokymo programų reformų implikacijos (2021, tyrimas).

¹⁶ EBPO analizė „Profesinio mokymo ir aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Lietuvoje“. https://www.oecd.org/en/publications/ensuring-quality-vocational-and-higher-education-in-lithuania_7a0131cf-en/full-report.html?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAAR5FyCUswb6BXkWG_d58im53ym199O9ZM3ZiEHJ6OhfZE4DKAy11ReScdNNFw_aem_yeUV34mupD6M73VMVxF47Q.

Švietimo įstatymo 40 straipsnio 1 dalis, 43 straipsnio 8 dalies 2 papunktis bei 46 straipsnio 1 dalies 7 papunktis įtvirtina nuostatą mokykloms užtikrinti mokymosi aplinką ir mokinių krūvį, kuris atitiktų higienos normas ir teisės aktų nustatytus mokinių saugos bei sveikatos reikalavimus.

Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. V-313 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, nereglamentuoja mokymosi krūvio, tik IX skyriuje „Vaikų priėmimas, dienos režimas“ aptarta, kiek laiko kasdien turi būti vykdoma aktyvi fizinė veikla, kiek kartų per dieną vaikai turi būti išvedami į lauką ir kt.

Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“, X skyriuje „Mokinių ugdymo proceso organizavimo reikalavimai“ nustatytos nuostatos dėl didžiausio galimo pamokų skaičiaus per dieną pagal ugdomasias klases, pamokų ir pertraukų trukmės, ugdymo pamainomis, fizinio ugdymo organizavimo lauke sąlygų esant žemai ar aukštai oro temperatūrai bei nuostatos dėl mokinių sveikatos pasitikrinimo.

Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“, IX skyriuje „Mokymo proceso higiena“ aptartos nuostatos dėl pamokų skaičiaus per dieną, laikas, skirtas atlikti namų užduotis mokiniams, maksimali mokinio veiklos trukmė ir kitos nuostatos.

3.2. Su 2 tikslu susijusių teisinių santykių reglamentavimas:

Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalies 2 punktą nustato, kad asmenys per vienus metus nuo darbo mokytoju pagal profesinio mokymo ir neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programas) švietimo programos pradžios privalo išklaudyti švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą, o pagal 1 dalies 3 punktą, kad asmuo, baigęs profesinio mokymo programą, įgijęs vidurinį išsilavinimą ir kvalifikaciją, turintis 3 metų atitinkamos srities darbo stažą ir išklaudęs švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą, – pagal profesinio mokymo ir neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programas) švietimo programas.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

4.1. Su 1 tikslu susijusios teisinio reguliavimo nuostatos:

Siūloma keisti Švietimo įstatymo 40 straipsnio 1 dalį, ir 46 straipsnio 1 dalies 7 papunktį, atsisakant nuostatos, kad mokinių mokymosi krūvis turi atitikti higienos normas ir numatant, kad mokinių, kurie mokosi pagal priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, mokymosi krūvį nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras švietimo srities teisės aktuose.

Siūloma pakeisti Švietimo įstatymo 43 straipsnio 8 dalies 2 papunktį išlaikant nuostatas dėl mokymosi aplinkos atitikimo higienos normoms, tačiau atsisakant nuostatos dėl mokinių mokymosi krūvio atitikties higienos normoms. Taip pat siūloma papildyti 43 straipsnio 8 dalį 2¹ papunkčiu, pridedant naują kriterijų, kurį turi atitikti mokykla, vykdanči bendrąsias ugdymo programas. Teigiamas rezultatas: bus laikomasi nuoseklios švietimo politikos ir dermės, kuomet ugdymo organizavimą reglamentuojantys teisės aktai tvirtinami švietimo srities dokumentuose. Tai leis efektyviai planuoti ugdymo turinio įgyvendinimo pokyčius, bendrojo ugdymo mokyklos, organizuojamos ugdymą, galės vadovautis nuosekliai išdėstytu vienu teisės aktu, neperkeliant dalies ugdymo organizavimo nuostatų į visuomenės sveikatos saugos reglamentus (higienos normas).

Igyvendinimas ir stebėseną: įstatymo nuostatas įgyvendins Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, visos ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklos bei profesinio mokymo įstaigos. Už teisinio reguliavimo stebėseną atsakingi: savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (valstybinės mokyklos – biudžetinės įstaigos), savivaldybės vykdomoji institucija (savivaldybės mokyklos – biudžetinės įstaigos), dalyvių susirinkimas (savininkas) (valstybinės, savivaldybės mokyklos – viešosios įstaigos ir nevalstybinės mokyklos).

4.2. Su 2 tikslu susijusios teisinio reguliavimo nuostatos:

Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose yra numatyta, kad asmenys, dirbantys mokytojais pagal profesinio mokymo programas, privalo išklaudyti švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą (toliau – PPŽK). Ši nuostata netaikoma profesijos mokytojams, turintiems pedagogo kvalifikaciją (Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalies 1 punktas). PPŽK yra neformaliojo suaugusiųjų švietimo programa, kurios trukmė – 180 val., iš jų – 120 kontaktinių valandų, nėra tikslingai skirta profesijos mokytojams, nes, pagal šio straipsnio nuostatas, PPŽK privalo išklaudyti ir asmenys, siekiantys dirbti mokytojais pagal neformaliojo švietimo programas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 13 straipsnio 4 dalimi, pagal Profesijos mokytojo kvalifikacijos aprašą (Švietimo sektoriaus ir bibliotekų veiklos profesinis standartas, patvirtintas Kvalifikacijos ir profesinio mokymo plėtros centro direktoriaus 2019 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. V1-143 „Dėl Švietimo sektoriaus ir bibliotekų veiklos profesinio standarto patvirtinimo“), parengta V kvalifikacijos lygio (*pagal Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“*) profesijos mokytojo profesinio mokymo programa (2026 m. kovo 25 d. įregistruota *Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registro informacinėje sistemoje*), kuri yra 50 mokymosi kreditų apimties, t. y. iš viso 1 350 valandų, iš kurių 450 valandų skirta savarankiškam darbui. Siekiant profesinio mokymo kokybės ir atsižvelgiant į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertų rekomendacijas dėl reikalavimų profesijos mokytojams, Įstatymo projektu siūloma keisti Švietimo įstatymo 48 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktus ir nustatyti, kad asmenims, siekiantiems dirbti pagal profesinio mokymo programas, privaloma įgyti profesijos mokytojo kvalifikaciją. Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad asmenys per 4 metus nuo darbo pradžios pagal profesinio mokymo programas privalo įgyti profesijos mokytojo kvalifikaciją. Taip pat siūloma nustatyti, kad asmenys, įgiję profesijos mokytojo kvalifikaciją, turėtų teisę dirbti ir pagal neformaliojo švietimo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo, priešmokyklinio ugdymo ir formalųjį švietimą papilnančio ugdymo programas) programas. Įstatymo projektu siūloma numatyti, kad ši nuostata įsigaliotų 2027 m. rugsėjo 1 d. Asmeniui pakeitus darbovietę, 4 metų terminas įgyti profesijos mokytojo kvalifikaciją nuo darbo pagal profesinio mokymo programą pradžios nestabdomas, nes Įstatymo projekte numatytas 4 metų terminas nesiejamas su konkrečia darboviete.

Įstatymo projektu siekiama lygiateisiškumo, todėl profesijos mokytojai, kurie neturi pedagogo kvalifikacijos, profesijos mokytojo kvalifikaciją privalės įgyti iki 2031 metų rugpjūčio 31 d. Pagal Nacionalinės švietimo agentūros pateiktą (2026 m. vasario 27 d.) informaciją, Pedagogų registro duomenimis, mokytojais pagal profesinio mokymo programas (*nepriklausomai nuo profesinio mokymo teikėjo priklausomybės*) 2025 m. kalendoriniais metais pradėjo dirbti 193 asmenys (pvz., 2023 metais – 183 asmenys), neturintys pedagogo kvalifikacijos. Iš viso pagal profesinio mokymo programas visoje profesinio mokymo sistemoje pagal Nacionalinės švietimo agentūros pateiktą informaciją dirba 1 460 asmenų, neturinčių pedagogo kvalifikacijos, todėl siūlomas keturių metų laikotarpis laikytinas optimalus, siekiant užtikrinti valstybės finansavimo prieinamumą, sudaryti galimybes, kad dirbantys ir didelę profesinę patirtį turintys profesijos mokytojai išliktų profesinio mokymo sistemoje ir įgytų profesijos mokytojo kvalifikaciją.

Profesijos mokytojo kvalifikacijai įgyti finansavimas bus skiriamas iš bendrų valstybės finansuojamų profesiniam mokymui skirtų asignavimų. Pagal Profesinio mokymo įstatymo 18 straipsnio 1 dalį preliminarų valstybės finansuojamų formaliojo profesinio mokymo vietų skaičių 2 metams nustato Vyriausybė. Esant poreikiui, profesijos mokytojo profesinio mokymo programa bus įtraukta į prioritetinių programų sąrašą, tvirtinamą švietimo, mokslo ir sporto ministro, vadovaujantis

Profesinio mokymo įstatymo 18 straipsnio 2 dalimi. Naujas reglamentavimas nesukurs finansinės naštos profesijos mokytojams – pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 37 straipsnį antrą kvalifikaciją galima įgyti valstybės biudžeto lėšomis. Be to, vadovaujantis Profesinio mokymo įstatymo 23¹ straipsniu, neformaliai ar savišvietos būdu arba per darbo patirtį įgytas kompetencijas galima prisipažinti, kad būtų suteikta profesijos mokytojo kvalifikacija. Pagrindinis siūlomo reguliavimo tikslas – užtikrinti profesinio mokymo kokybę, įtvirtinant prievolę visiems profesijos mokytojams turėti profesijos mokytojo kvalifikaciją ir sudarant sąlygas šiuo metu dirbantiems profesijos mokytojams įgyti profesijos mokytojo kvalifikaciją.

Įstatymo projektu siūlomas reikalavimas – asmenims, dirbantiems pagal profesinio mokymo programas, turėti profesijos mokytojo kvalifikaciją, atitinka proporcingumo principą (parengta Įstatymo projektu siūlomo reglamentavimo proporcingumo vertinimo išvada pagal Teisės aktų projektų nuostatų, ribojančių galimybę užsiimti reglamentuojama profesija ar ja verstis, proporcingumo vertinimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. 637 „Dėl Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo įgyvendinimo“).

Teigiamas rezultatas: V kvalifikacijos lygio pagal Lietuvos kvalifikacijų sandarą profesijos mokytojo kvalifikacijos suteikimas prisidės prie tikslingo profesijos mokytojų rengimo pagal iš anksto nustatytas kokybiškam profesiniam mokymui būtinas kompetencijas, taip pat – prie profesijos mokytojų darbo patrauklumo. Kvalifikuotų profesijos mokytojų rengimas turės įtakos profesinio mokytojo kokybei ir didesnei profesinio mokymo įtraukčiai, sudarys galimybes šiems asmenims dirbti ir pagal neformaliojo švietimo programas.

Įgyvendinimas ir stebėseną. Profesijos mokytojo profesinio mokymo programa įtraukta į 2026 metų priėmimą, planuojama, kad bus vykdoma Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, tačiau konkretūs profesinio mokymo teikėjai dar nėra žinomi, kol, pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 14 straipsnio 1 dalį, jie neturi licencijos vykdyti šios profesinio mokymo programos ir su ja susijusios veiklos.

Priėmus Įstatymo projektu siūlomą nuostatą, profesijos mokytojo kvalifikacijai įgyti profesinio mokymo programos įgyvendinimo stebėseną bus vykdoma kaip ir kitų formaliojo profesinio mokymo programų, vadovaujantis Profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formalųjį profesinį mokymą, veiklos išorinio vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. V-442 „Dėl Profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formalųjį profesinį mokymą, veiklos išorinio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Profesinio mokymo įstaigų ir kitų profesinio mokymo teikėjų, vykdančių formalųjį profesinį mokymą, veiklos išorinio vertinimo rodikliai skelbiami Švietimo valdymo informacinėje sistemoje. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija stebės profesijos mokytojo kvalifikacijai įgyti poreikį ir atitinkamai planuos valstybės finansuojamas profesinio mokymo vietas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Numatomos teigiamos Įstatymo projekto siūlomo teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje. Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Galima priimto įstatymo įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymų projektų atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektu yra įgyvendinamas Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. 895 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 3.7.3 veiksmas – parengti ir pradėti 2026 m. III ketvirtį priėmimą į profesijos mokytojo kvalifikaciją suteikiančias mokymo programas.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti, panaikinti ar priimti nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte nevartojamos naujos sąvokos.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymų įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Priėmus Įstatymo projektą, reikės keisti šiuos teisės aktus:

1. sveikatos apsaugos ministras turės pakeisti:

1.1. Lietuvos higienos normą HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-773 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 21:2017 „Mokykla, vykdanči bendrojo ugdymo programas. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“;

1.2. Lietuvos higienos normą HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. V-326 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 102:2011 „Įstaiga, vykdanči formaliojo profesinio mokymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“;

2. švietimo mokslo ir sporto ministras turės pakeisti:

2.1. Priešmokyklinio ugdymo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2013 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. V-1106 „Dėl Priešmokyklinio ugdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2.2. 2025–2026 ir 2026–2027 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendruosius ugdymo planus, patvirtintus Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2025 m. gegužės 21 d. įsakymu Nr. V-559 „Dėl 2025–2026 ir 2026–2027 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“.

2.3. 2025–2026 ir 2026–2027 mokslo metų bendruosius formaliojo profesinio mokymo planus, patvirtintus Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ir sporto ministro 2025 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-706 „Dėl 2025–2026 ir 2026–2027 mokslo metų bendruosius formaliojo profesinio mokymo planų patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Dėl Įstatymo projekto nuostatų specialistų išvadų ir vertinimų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kuriuos reikia įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, yra „mokinių mokymosi krūvis“, „bendrieji ugdymo planai“, „priešmokyklinis ugdymas“, „profesinio mokymo planai“, „mokytojai, dirbantys pagal profesinio mokymo programas“, „profesijos mokytojo kvalifikacija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.
